

ความสำคัญของ เรื่องที่ศึกษา

การประดิษฐ์สิ่งของ เครื่องใช้หรือการประกอบหัตถกรรมของชาวไทยมาแต่เดิม มีลักษณะการผลิตเพื่อการอุปโภคบริโภคในครอบครัวเพียงอย่างเดียว จะแบ่งกันบ้างเฉพาะในกลุ่มเพื่อนบ้าน หมู่บ้านเป็นของขวัญของฝาก มีจำหน่ายบ้างเป็นเล็กน้อยไม่มากนัก จนเมื่อบ้านเมืองค่อยเจริญขึ้น และความเกี่ยวข้องระหว่างกันขยายตัวออกไป ความต้องการสิ่งของเครื่องใช้ในการดำรงชีพก็ยิ่งมีมากขึ้น ประชาชนจึงต้องขวนขวายหารายได้เพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ลักษณะการดำเนินชีวิตที่เคยมีมา จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไป จากการผลิตทางด้านเกษตรกรรมและการทำหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อการอุปโภคบริโภคในครอบครัวค่อย ๆ กลายมาเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายหารายได้มาใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และรัฐบาลก็ได้ตระหนักถึงภาวะความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างดีได้พยายามส่งเสริมอาชีพทุกด้าน รวมทั้งอาชีพทางการผลิต และจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทย¹ โดยจากการพิจารณาเห็นความสำคัญ ของสินค้าหัตถกรรมไทยพอสรุปได้ดังนี้

1. การผลิตและการจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทยทำให้ประชาชนมีงานทำเป็นอาชีพมีรายได้ที่จะนำมาเลี้ยงตัวและครอบครัวได้ เป็นการแก้ปัญหาประชากรว่างงานได้ทางหนึ่ง
2. สามารถนำเอาวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์หรือมีค่าขึ้น เช่น ต้นกก ปอ ก้านกล้วย เอามาทอเสื่อ เย็บเป็นกระเป๋า พิ่นเชือก หรือดินบางแห่งอาจจะเหมาะสำหรับทำเครื่องปั้นดินเผา ไม้บางชนิดสามารถนำมาแกะสลักหรือจักสานได้ เป็นต้น

¹ รัตนะ อุทัยผล, หัตถกรรมประจำถิ่น (กรุงเทพมหานคร : บริการพิมพ์, 2523)

3. การผลิตสินค้าหัตถกรรมบางประเภทสามารถผลิตเพื่อใช้ทดแทนการนำเข้า สินค้าบางชนิดได้ ทำให้ประหยัดเงินตราต่างประเทศเพราะไม่ต้องสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศในทางตรงกันข้าม ถ้าสินค้านั้นสามารถผลิตได้มากและมีคุณภาพดีก็สามารถส่งไปจำหน่ายต่างประเทศได้มากขึ้น ประเทศไทยได้ด้วย

4. การผลิตสินค้าหัตถกรรมที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น จะช่วยให้มีการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบททำให้เศรษฐกิจในชนบทดีขึ้น เมื่อเศรษฐกิจในชนบทดีขึ้นชาวชนบทมีงานทำพอเลี้ยงชีพได้แล้วก็จะไม่ขวนขวายย้ายที่พามาหากิน เป็นการช่วยลดปัญหาการอพยพเข้าเมืองได้ทางหนึ่ง

5. สินค้าหัตถกรรมไทยเป็นเครื่องแสดงออกถึงศิลปโดยเฉพาะของชาติ เมื่อใครเห็นก็รู้ได้ทันทีว่าเป็นของชาติไทย เป็นสิ่งใช้เป็นตัวแทนในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของไทยได้ดีทางหนึ่ง

6. อุตสาหกรรมประเภทหัตถกรรมเป็นทางนำไปสู่การประกอบอุตสาหกรรมขนาดย่อมหรืออุตสาหกรรมขนาดใหญ่ต่อไป เพราะเมื่อมีการผลิตขยายตัวมากขึ้นทำให้ขยายการลงทุน เพิ่มการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการผลิตสูงขึ้น ก็จะทำให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศ

7. สินค้าหัตถกรรมไทยมีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเร่งพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรีบเร่ง สินค้าหัตถกรรมไทยมีส่วนในการช่วยพัฒนาดังกล่าว รัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของสินค้าหัตถกรรมไทยจึงได้มีการกำหนดเป้าหมายและโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อันใช้เป็นแม่บทในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องจะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่ได้วางไว้ต่อไป การบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐบาลในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยจึงเป็นเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญควรแก่การศึกษา เพื่อที่จะได้ทราบถึงกระบวนการในการบริหารงานเท่าที่ผ่านมา อุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อจะได้เสนอแนวทางแก้ไขปรับปรุงการบริหารงาน อันจะทำให้การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติได้อย่างเต็มที่ต่อไปข้างหน้า ทำให้คนไทยถูกหลานไทยมีอาชีพที่สุจริตยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐบาลในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย
มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาพอสรุปเป็นสาระสำคัญได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐบาลในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมหัตถกรรมไทย
3. เพื่อเสนอความคิดเห็นและแนวทางในการปรับปรุง

สมมุติฐาน

1. การเผยแพร่กิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐบาลในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย ยังไม่ทั่วถึง
2. การบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐบาลมีอุปสรรคทางด้านงบประมาณ กิจกรรมมีความซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงาน ขาดข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของตลาดสินค้าหัตถกรรมไทย

ขอบเขตของการศึกษา

เนื่องจากสินค้าหัตถกรรมไทยมีส่วนสำคัญในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศและยังมีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติด้วย จึงได้มีการบำรุงส่งเสริม เผยแพร่ให้เป็นที่ยอมรับกว้างขวางทั้งในสังคมไทยและสังคมนานาชาติ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยอยู่หลายหน่วยงานทั้งของภาคเอกชน และภาครัฐบาล หน่วยงานในภาคเอกชน มี 7 สมาคม คือ สมาคมไหมไทย สมาคมเครื่องถมและเครื่องเงินไทย สมาคมเพชรพลอยเงินทอง สมาคมสิ่งทอ สมาคมผู้ประดิษฐ์ดอกไม้และต้นไม้ประดิษฐ์ สมาคมการค้าส่งเสริมหัตถกรรมไทย และสมาคมผู้ค้าวัตถุดิบและเครื่องประดับ หน่วยงานภาครัฐบาล เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมอาชีวศึกษา กรมศิลปากร กรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหน่วยงาน

อีกแห่งหนึ่งที่มีส่วนสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย คือ มูลนิธิศิลปาชีพพิเศษในพระบรมราชูปถัมภ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐบาลในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย เพราะว่ามีการบริหารงานที่เป็นระบบและมีหลักฐานในการบริหารที่ใช้ในการศึกษาได้มากกว่าการบริหารงานของหน่วยงานภาคเอกชน

ขอบเขตในการศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาการบริหารของหน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมหัตถกรรมไทย โดยแยกศึกษาตามประเภทของการส่งเสริมซึ่งแบ่งเป็น 6 ประเภท คือ

1. การส่งเสริมด้านเทคนิควิชาการ
2. การส่งเสริมด้านการเงิน
3. การส่งเสริมด้านสิทธิพิเศษในการลงทุน
4. การส่งเสริมด้านการจัดทำมาตรฐานสินค้า
5. การส่งเสริมด้านการตลาดและการส่งออก
6. การส่งเสริมด้านการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาค

ซึ่งในการส่งเสริมแต่ละประเภทก็จะมีหน่วยงานภาครัฐบาลรับผิดชอบแบ่งกันไปตามลักษณะงานการส่งเสริม ผู้เขียนจะทำการศึกษาการบริหารงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจะทำการศึกษาอย่างละเอียดในการบริหารงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมและกรมพาณิชย์สัมพันธ์ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรม ส่วนหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ กรมพัฒนาชุมชน สภาโรงงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมการค้าต่างประเทศ สภาโรงงานพาณิชย์ในต่างประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ กรมราชทัณฑ์ และกรมคุ้มครองการค้า จะศึกษาพอสังเขปเท่านั้น โดยจะทำการศึกษาถึงการวางแผน การติดต่อค้า การวินิจฉัยสั่งการ และการควบคุมในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยของหน่วยงานดังกล่าว ในช่วงปีงบประมาณ 2523- ปัจจุบัน และจะศึกษารวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน พร้อมทั้งทำการสำรวจถึงการได้รับการส่งเสริมของธุรกิจผู้ประกอบการ ซึ่งได้แก่ ผู้ผลิต ผู้ค้าปลีก ผู้ค้าส่ง และผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร ลำเหตุที่ทำการศึกษาโดยสำรวจเฉพาะผู้ประกอบการธุรกิจใจในกรุงเทพมหานครเพราะ

1. หน่วยงานที่ส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยล้วนแต่เป็นหน่วยงานในระบบบริหารราชการส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ เป็นส่วนใหญ่ (ยกเว้นแต่หน่วยงานสังกัดกระทรวงมหาดไทย ที่มีการบริหารราชการส่วนภูมิภาคด้วย)
2. ธุรกิจผู้ประกอบการด้านหัตถกรรมในเขตกรุงเทพมหานครมีจำนวนมาก และมีทุกประเภท แต่ถ้าเป็นในต่างจังหวัดอาจมีเฉพาะผู้ผลิต และผู้ค้าปลีกเท่านั้น
3. ข้อจำกัดในเรื่องเวลา งบประมาณในการศึกษา

วิธีการในการศึกษา

จะทำการศึกษาโดย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ

- ใต้จากสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หรือข้าราชการระดับบริหารของหน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย ตามรายละเอียดดังนี้

<u>หน่วยงาน</u>	<u>ผู้ให้สัมภาษณ์</u>	<u>ตำแหน่ง</u>	<u>วันที่สัมภาษณ์</u>
1. กรมพาณิชย์สัมพันธ์			
- กองเผยแพร่สินค้าไทย	คุณลู่อาดา สิทธิชัย	หัวหน้าฝ่ายสำรวจ	24 ธ.ค. 2524
- กองพัฒนาพาณิชย์	คุณสำราญ สัมพันธ์อารักษ์	นักวิชาการพาณิชย์	18 .ค. 2525
2. สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ	คุณมนูญ แสงศิริชัย	นักวิชาการพาณิชย์	29 ธ.ค. 2524
3. กรมการค้าต่างประเทศ	คุณอรุณ วราภรณ์	หัวหน้าฝ่ายการ-	4 ม.ค. 2525
	คุณประพิศ ตันติศิริระ	เจ้าหน้าที่	
		เจ้าหน้าที่พาณิชย์	
4. กรมพัฒนาชุมชน	คุณวีระศักดิ์ อนันตมงคล	หัวหน้าฝ่ายการ-	25 ธ.ค. 2524
		ตลาด	

<u>หน่วยงาน</u>	<u>ผู้ให้สัมภาษณ์</u>	<u>ตำแหน่ง</u>	<u>วันที่สัมภาษณ์</u>
5. สำนักงานเร่งรัดพัฒนา- ชนบท	คุณปัทมาวดี ศัตรูภัทร	เจ้าหน้าที่เร่งรัด พัฒนาชนบท	30 ธ.ค.2524
6. กรมประชาสัมพันธ์	คุณประมุข จันทรวงศ์ อริบตี		20 ม.ค.2525
7. กรมศุลกากร	คุณสุรชัย ททรัพย์ชัยกุล	หัวหน้าฝ่ายศิน- อากร	21 ม.ค.2525
8. กรมราชทัณฑ์	คุณอุลลิต บัณฑิต	หัวหน้าฝ่ายฝึก- อาชีพผู้ต้องขัง	26 ม.ค.2525
9. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	คุณอารี อินทศร	รองอธิบดี	19 ม.ค.2525
-ร้านไทยอุตสาหกรรม	คุณสุดา ศึกษาภิก	ผู้จัดการ	9 ก.พ.2525
-สำนักงานธนกิจ- อุตสาหกรรมขนาดย่อม	คุณพีระพัฒน์ นະมาตร์	นักวิชาการ- เศรษฐกิจ	30 ธ.ค.2524

- ได้จากแบบสอบถาม โดยจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบ Random Sampling จากบัญชีรายชื่อธุรกิจผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทยที่ได้จากทะเบียนสมาชิกไหมไทย สหกรณ์คอกไม้ประดิษฐ์ สหกรณ์เครื่องถมและเครื่องเงินไทย สหกรณ์การค้าส่งเสริมหัตถกรรมไทย รายชื่อจากกองส่งเสริมหัตถกรรมไทย และ รายชื่อจากฝ่ายสำรวจกองเผยแพร่สินค้าไทย ได้คัดเลือก แล้วทำการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์จำนวน 500 ชุด ไปยังธุรกิจผู้ประกอบการผลิตและจำหน่าย สินค้าหัตถกรรมไทยในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้เขียนได้จัดส่งแบบสอบถามในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2525 และกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนแบบสอบถามมาภายในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2525 การที่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ ก็เพื่อให้เป็นไปตามขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์ที่ได้เสนอไว้กับบัณฑิตวิทยาลัย แต่ปรากฏว่าเมื่อถึงกำหนดมีผู้ส่งแบบสอบถามกลับมาเพียง 113 ชุด ซึ่งผู้เขียนคิดว่าไม่เพียงพอที่จะสรุปผลจากการวิจัย จึงได้ขยายเวลาการรับแบบสอบถามไปอีก 10 วัน การออกแบบสอบถามจึงเสร็จสิ้นลงในวันที่ 2 มีนาคม 2525

จากแบบสอบถามที่ได้จัดส่งไปนี้ มีผู้ส่งคืนมาในลักษณะที่ให้อ้อมลลุ่มนุรณัที่ละใช้ใ้ในการ-
 ศึกษาวิเคราะห์ได้จำนวน 187 ชุดหรือคิดเป็นร้อยละ 37.40 ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดทางด้าน
 ผู้ประกอบธุรกิจที่ยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการวิจัย

2. ข้อมูลทฤษฎี

โดยจะศึกษาจากแหล่งต่าง ๆ เช่น

- พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 พระราชบัญญัติคู่กลาง
 (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2492 พระราชบัญญัติส่งเสริมการส่งออก พ.ศ. 2503 แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
 และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-5 ประกาศต่าง ๆ และเอกสารของทางราชการที่เกี่ยวข้อง
- ค้นคว้าจากหนังสือ ตำราเรียน เอกสารวิจัย บทความและข่าวสารใน-
 วารสารและหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

การศึกษาการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรม-
 ไทย คาดว่าจะได้รับประโยชน์พอสรุปได้ดังนี้

1. ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ถึงการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้อง
 ในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย
2. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้อง
 ในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจและผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

